



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący)
SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)
SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Katarzyna Gajewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **B. R.**

skazanej za czyny z art. 228 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na rozprawie w dniu 7 marca 2024 r.,

kasacji obrońcy skazanej,

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży

z dnia 10 listopada 2022 r., II Ka 251/22,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Łomży

z dnia 1 lipca 2022 r., II K 267/19,

1. uchyla zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w części w jakiej tym wyrokiem utrzymano w mocy (pkt III wyroku Sądu Okręgowego) rozstrzygnięcia co do czynów przypisanych w punkcie IV i VIII wyroku Sądu Rejonowego i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łomży w postępowaniu odwoławczym;

2. w pozostałym zakresie oddala kasację jako oczywiście bezzasadną;

3. zarządza zwrot B. R. uiszczonej opłaty od kasacji w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych.

[J.J.]

Małgorzata Wąsek-Wiaderek Kazimierz Klugiewicz Włodzimierz Wróbel

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Łomży z dnia 1 lipca 2022 r., II K 267/19, B. R. została uznana za winną ciągu przestępstw z punktów I-III, V-VIII, CCXXVII, CDXCII, DCLVIII, DCLIX, DCCVIII, DCCXXVIII, DCCXXIX części wstępnej wyroku, kwalifikowanych z art. 228 § 1 k.k. oraz z punktów IX-CCXXVI, CCXXVIII-CCCXXX, CCCXXXII-CDXCI, CDXCIV-DII, DVIII-DX, DXIII-DCLVII, DCLX-DCXC, DCXCIII-DCCVII, DCCIX-DCCXXVII, kwalifikowanych z art. 228 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., za który wymierzono jej karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i 400 stawek dziennych grzywny po 40 zł każda (pkt I); jednego czynu z art. 228 § 1 k.k., za który wymierzono jej karę 7 miesięcy pozbawienia wolności i 20 stawek dziennych grzywny po 40 zł każda (pkt II); jednego czynu z art. 228 § 4 k.k., za który wymierzono jej karę roku pozbawienia wolności (pkt III); ciągu czterech przestępstw z art. 218 § 1a k.k., za który wymierzono jej karę roku pozbawienia wolności (pkt V); jednego czynu z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 115 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych w zw. z art. 11 § 2 k.k., za który wymierzono jej karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i 50 stawek dziennych grzywny po 40 zł każda (pkt VI); ciągu dwóch przestępstw z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 115 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych w zw. z art. 11 § 2 k.k., za który wymierzono jej karę roku pozbawienia wolności i 80 stawek dziennych grzywny po 40 zł każda (pkt VII).

Tym samym wyrokiem B. R. została uznana za winną czterech czynów popełnionych jako funkcjonariusz publiczny, w związku z pełnieniem funkcji dyrektora szkoły publicznej, tj.:

- za winną tego, że w bliżej nieustalonym dniu [...] 2013 r., pełniąc obowiązki Dyrektora Szkoły Policealnej nr [...] [...] w B. przy ul. [...], przekraczając swoje uprawnienia, poleciła podległemu pracownikowi E. B. uzyskanie umowy o pracę zawartej z P. C. na okres czasu od dnia [...] 2012 r. do dnia [...] 2013 r., którą nie miała prawa wyłącznie rozporządzać i zniszczenie jej, a następnie sporządzenie innej, mającej obowiązywać w okresie od dnia [...] 2012 r. do dnia [...] 2014 r., czym działała na jego szkodę, tj. popełnienia czynu z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za co wymierzono jej karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt IV);
- za winną tego, że w miesiącu [...] 2014 r. w B., jako dyrektor Szkoły Policealnej nr [...] [...] w B. przy ul. [...], wykorzystując zajmowane stanowisko przekroczyła swoje uprawnienia w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w ten sposób, że wbrew art. 39 ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1943, ze zm.) oraz przepisom § 1 ust. 2 pkt 2 i ust. 3 Uchwały Nr [...] Zarządu Województwa [...] z dnia [...] 2010 r. w sprawie udzielenia pełnomocnictwa dyrektorowi Szkoły Policealnej nr [...] [...] w B. w zakresie prowadzenia Szkoły Policealnej nr [...] [...] w B., poleciła podległemu pracownikowi zamówienie banera reklamowego w podmiocie o nazwie J. z/s w C., informującego o ofercie sprzedaży prywatnego mieszkania K. G., zatrudnionej w Szkole Policealnej nr [...] [...] w B., a także jego opłacenie, w efekcie czego przedmiotowy baner, o wartości 55,83 zł, został wykonany i stosownie do faktury VAT [...] z dnia [...] 2013 r. oraz specyfikacji do przedmiotowej faktury z dnia [...] 2014 r. opłacony ze środków Szkoły, a następnie odebrany przez K. G. w dniu [...] 2014 r., czym działała na szkodę interesu publicznego, tj. ekonomicznych korzyści placówki, które został uszczuplone o ww. kwotę, tj. popełnienia czynu z art. 231 § 2 k.k., za co wymierzono jej karę roku pozbawienia wolności (pkt VIII);
- za winną tego, że w dniu [...] 2012 r. w B., jako funkcjonariusz publiczny, zatrudniony na stanowisku Dyrektora Szkoły Policealnej nr [...] [...] w B., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu z wykonującą zawód adwokata oraz zatrudnioną we wskazanej szkole na stanowisku nauczyciela M. S., przekroczyła swoje uprawnienia w ten sposób, że zatwierdziła wystawioną przez nią fakturę VAT o nr [...], wiedząc, że do takiego szkolenia nie doszło, a w zakresie jej

obowiązków była dbałość o rzetelność i celowość pożytkowania środków pochodzących z budżetu szkoły, co następnie doprowadziło do wypłaty 1248 złotych tytułem „szkolenia kadry kierowniczej – procedury przeprowadzania egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie”, czym poświadczono w przedmiotowym dokumencie nieprawdę w zakresie okoliczności mających znaczenie prawne i wypłacono środki przeznaczone na szkolenia kadry nauczycielskiej, które niewykorzystane w danym roku kalendarzowym na wskazany cel winny zostać zwrócone do Urzędu Marszałkowskiego w B., tym samym dokonały przywłaszczenia powierzonego mienia, czym działano na szkodę interesu publicznego tj. popełnienia czynu z art. 231 § 2 k.k. w zb. z art. 271 § 1 i 3 k.k. w zb. z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za co wymierzono jej karę roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz 50 stawek dziennych grzywny po 40 zł każda (pkt IX);

- za winną tego, że w dniu [...] 2013 r. w B., jako funkcjonariusz publiczny, zatrudniony na stanowisku Dyrektora Szkoły Policealnej nr [...] [...] w B., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu z wykonującą zawód adwokata oraz zatrudnioną we wskazanej szkole na stanowisku nauczyciela M. S., przekroczyła swoje uprawnienia w ten sposób, że zatwierdziła wystawioną przez nią fakturę VAT o nr [...], wiedząc, że do takiego szkolenia nie doszło, a w zakresie jej obowiązków była dbałość o rzetelność i celowość pożytkowania środków pochodzących z budżetu szkoły, co następnie doprowadziło do wypłaty 2500 złotych tytułem „cyklu szkoleń dla kadry kierowniczej”, czym poświadczono w przedmiotowym dokumencie nieprawdę w zakresie okoliczności mających znaczenie prawne i wypłacono środki przeznaczone na szkolenia kadry nauczycielskiej, które niewykorzystane w danym roku kalendarzowym na wskazany cel, winny zostać zwrócone do Urzędu Marszałkowskiego w B., tym samym dokonały przywłaszczenia powierzonego mienia, czym działano na szkodę interesu publicznego, tj. czynu z art. 231 § 2 k.k. w zb. z art. 271 § 1 i 3 k.k. w zb. z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za który to czyn wymierzono oskarżonej karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 40 zł każda (pkt X).

Kary jednostkowe zostały połączone i wymierzono B. R. karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 500 stawek dziennych po 40 zł każda (pkt XI). Co do B.

R. wyrok zawierał ponadto rozstrzygnięcia w przedmiocie obowiązku naprawienia szkody (pkt XII i XXII), środka karnego w postaci zakazu pełnienia funkcji kierowniczych na łączny okres 8 lat – zakaz orzeczony m.in. w związku z czynami przypisanymi w punktach IV, VIII, IX i X (pkt XIII), zadośćuczynienia za krzywdę (pkt XIV), przepadku korzyści majątkowej osiągniętej z przestępstwa (pkt XV) i kosztów procesu (pkt XXIII i XXIV). B. R. została również uniewinniona od czynów zarzucanych jej w punktach CCCXXXI, DIII-DVII, DXI, DXII, DCCXXXIII, DCXCI i DCXCII, DCCXL części wstępnej wyroku (pkt XVI). Wyrok Sądu Rejonowego zawierał także rozstrzygnięcia dotyczące odpowiedzialności karnej współoskarżonych M. K. i M. S.

Apelacje od tego wyroku co do B. R. wnieśli: prokurator i obrońca oskarżonej. Prokurator zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego co do B. R. w części dotyczącej uniewinnienia jej od czynu z punktu DCCXL, na niekorzyść oskarżonej, a także w całości co do M.K., który został uniewinniony od zarzuconego mu czynu.

Obrońca oskarżonej zaskarżył wyrok Sądu I instancji w części, tj. w pkt I-XV, XXII i XXIV i zarzucił mu:

„1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mogący mieć wpływ na treść tego orzeczenia polegający na przyjęciu, że:

- oskarżona złośliwie i uporczywie naruszała wynikające ze stosunku pracy prawa pracownicze podległej jej E. R. , E. K. , A. M. oraz M. C. , w sytuacji, gdy ustaleniu temu przeczy materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy, w szczególności treść zeznań świadków E. L. , K. K. , I. B. , J. Ł. , W. K. , A. T. , M. D. , H. N. , K. G. , I. S. , B. A. , H. P. , M. B. , E. F. , M. F. , A. M. , S. P. , H. P. , E. G. , E. K. , J. Ż. , E. F. , K. Ł. , E. L. , A. G. , U. P. , M. B. , W. P. , L. S. , T. O. a także częściowo samych pokrzywdzonych E. R. , E. K. , A. M. oraz M. C. ;
- działanie oskarżonej B. R. wobec E. R. , E. K. , A. M. skutkowało koniecznością podjęcia leczenia przez ww., w sytuacji, gdy w sprawie brak jakiegokolwiek dowodu potwierdzającego zaistnienie takiego związku, w szczególności brak dowodu z opinii biegłego lekarza na poparcie tej tezy;
- B. R. polecając zniszczenie umowy o pracę z P. C. wyczerpała znamiona przestępstwa stypizowanego w art. 276 k.k., w sytuacji, gdy znamieniem tego przestępstwa jest niszczenie, uszkodzanie, czynienie bezużytecznym, ukrywanie lub

usuwanie dokumentu, którym sprawca nie ma prawa wyłącznie rozporządzać, tymczasem działanie oskarżonej miało na celu skorygowanie błędów ujawnionych w pierwotnej umowie, korekta danych nastąpiła za zgodą obu stron umowy, tj. dyrektora reprezentującego szkołę oraz P. C., obie strony umowy łącznie miały prawo swobodnie rozporządzać ww. umową i tak też uczyniły, a działanie nie miało charakteru bezprawnego;

- szkolenia za które M. S. wystawiła dwie faktury VAT nr [...] oraz nr [...] faktycznie nie odbyły się, w sytuacji, gdy ustaleniu temu przeczy treść zeznań świadków T. K. , A. P. , D. O. , E. K. , M. D. , E. M. , H. T. , B. A. oraz T. O. ;

- B. R. działając wspólnie i w porozumieniu z inną ustaloną osobą poświadczyla nieprawdę w fakturze VAT nr [...] oraz nr [...] czym wyczerpała znamiona przestępstwa opisanego w art. 271 k.k., w sytuacji, gdy faktury te wystawiła M. S. , a przestępstwo z art. 271 k.k. jest przestępstwem indywidualnym;

- B. R. zleciła wykonanie banera na rzecz K. G. , w sytuacji, gdy ustalenie to pozostaje w sprzeczności z treścią spójnych i konsekwentnych zeznań K. G. oraz depozycjami B. R. ;

- B. R. naruszyła prawa autorskie D. O. do zadań egzaminacyjnych, w sytuacji, gdy ustaleniu temu przeczy treść zeznań świadków U. P. , T. O. , B. A. , a także częściowo samej pokrzywdzonej D. O. ;

2. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 192 § 2 k.p.k., poprzez nieprzesłuchanie pokrzywdzonej E. K. w obecności psychologa i psychiatry, pomimo że istnieją wątpliwości co do stanu psychicznego świadka oraz zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń;

3. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 192 § 2 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii lekarza psychiatry w celu ustalenia czy świadek J. A. może brać udział w procesie i złożyć zeznania, a ponadto czy zeznania, które już znajdują się w aktach sprawy, mogą być obarczone wadliwością z uwagi na stan psychiczny świadka, pomimo że istnieją wątpliwości co do stanu psychicznego świadka oraz zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń;

4. obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 231 § 1 i 2 k.k. oraz art. 115 § 13 pkt 4 k.k. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że nauczyciel pełniący funkcję dyrektora szkoły jest funkcjonariuszem publicznym, w sytuacji, gdy nauczyciel (w tym pełniący funkcję dyrektora) nie jest pracownikiem samorządowym, albowiem jest zatrudniony w szkole nawet jeśli szkoła ta jest prowadzona przez jednostkę samorządu terytorialnego;
5. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 366 § 1 k.p.k. w zw. 410 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrońcy oskarżonej B. R. o przesłuchanie w charakterze świadka J. S. , J. K. oraz S. Z. , pomimo że ww. osoby mają istotną wiedzę w zakresie zarzutów przypisanych oskarżonej;
6. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego, z naruszeniem zasad logiki i doświadczenia życiowego, co w konsekwencji skutkowało błędnym przypisaniem waloru wiarygodności zeznaniom świadków – w części, w której opisywali oni rzekome zachowania korupcyjne oskarżonej B. R. , tj.: E. F. , A. L. , E. B. , H. N. , K. S. , E. F. , I. K. , M. C. , E. R. , K. W. , D. O. , M. J. , Z. I. , E. F. , R. S. , J. S. , w sytuacji, gdy osoby te są ze sobą powiązane więziami rodzinnymi lub towarzyskimi, ich zeznania są wzajemnie i wewnątrznie sprzeczne, nielogiczne oraz niekonsekwentne, a ponadto część z tych osób uzyskała osobistą korzyść z obciążenia B. R. ;
7. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 424 § 1 k.p.k. poprzez sporządzenie wadliwego uzasadnienia orzeczenia, bowiem Sąd nie odniósł się dostatecznie wnikliwie do istotnych różnic i wewnętrznych sprzeczności w treści zeznań świadków E. F. , A. L. , E. B. , H. N. , K. S. , E. F. , I. K. , M. C. , E. R. , K. W. , D. O. , M. J. , Z. I. , E. F. , R. S. , J. S. ;
8. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego, z naruszeniem zasad logiki i doświadczenia życiowego, co w konsekwencji skutkowało błędnym odmówieniem

wiarygodności zeznaniom świadków T. O. , B. A. , K. G. , A. G. , H. P. , pomimo że depozycje tych świadków były spójne, logiczne, konsekwentne oraz korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym;

9. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 424 § 1 k.p.k. poprzez sporządzenie wadliwego uzasadnienia orzeczenia, bowiem Sąd nie wyjaśnił dostatecznie wnikliwie z jakiego powodu odmówił wiarygodności zeznaniom świadków T. O. , B. A. , K. G. , A. G. , H. P. ;

z ostrożności procesowej:

10. rażąco surowość orzeczonych kar jednostkowych pozbawienia wolności oraz kary łącznej pozbawienia wolności wynikającą z niedostatecznego rozważenia okoliczności łagodzących, w szczególności: uprzedniej niekaralności oskarżonej, prowadzenia ustabilizowanego trybu życia, dorobku zawodowego, zaangażowania w wychowanie młodzieży i rozwój edukacji”.

Obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie B. R. od zarzucanych jej czynów, ewentualnie uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Łomży do ponownego rozpoznania, a z ostrożności procesowej, w przypadku uwzględnienia zarzutu z pkt. 10, o odpowiednie złagodzenie kar jednostkowych pozbawienia wolności oraz wymierzenie kary łącznej roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat.

W tej sprawie osobistą apelację wniosła także oskarżona M. S. .

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 10 listopada 2022 r., II Ka 251/22:

1. uchylił zaskarżony wyrok co do B. R. w części dotyczącej czynów przypisanych jej w punktach IX, X oraz czynu z punktu DCCXL, od którego oskarżona została uniewinniona w punkcie XVI wyroku Sądu I instancji;

2. zmienił zaskarżony wyrok co do B. R. w ten sposób, że uchylił rozstrzygnięcie o karach łącznych zawarte w punkcie XI wyroku Sądu I instancji, karę za ciąg przestępstw z punktu I wyroku Sądu I instancji złagodził do 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i wymierzył nową karę łączną 3 lat pozbawienia wolności oraz nową karę łączną grzywny w wysokości 480 stawek dziennych po 40 zł każda;

3. w pozostałym zakresie utrzymał zaskarżony wyrok w mocy,

4. orzekł o kosztach za postępowanie odwoławcze.

Kasację od tego wyroku w całości wniósł obrońca skazanej, zarzucając:

„- rażące naruszenie prawa, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nierozważenie w stopniu dostatecznie wnikliwym zarzutów apelacji obrońcy;

- rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. art. 7 k.p.k., polegające na arbitralnym oraz bezkrytycznym zaakceptowaniu przez Sąd odwoławczy niewątpliwie nieprawidłowej oceny materiału dowodowego poczynionej przez Sąd I instancji i przez to brak należytej kontroli odwoławczej zastosowania art. 7 k.p.k. w toku przeprowadzonego postępowania, przy jednoczesnym ogólnikowym powoływaniu się na poprawność orzeczenia sądu *a quo*;

- rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 457 § 3 k.p.k., poprzez nienależyte uzasadnienie podstaw rozstrzygnięcia oraz nieodniesienie się do argumentacji strony postępowania, podczas gdy treść art. 457 § 3 k.p.k. nakłada na sąd odwoławczy obowiązek należytego uzasadnienia podstaw orzeczenia oraz odniesienia się do argumentacji strony apelującej;

- rażące naruszenie prawa, które miało wpływ na treść zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego, a mianowicie art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez nierozważenie zarzutów apelacji oraz nierozważenie treści apelacji, a tym samym pozbawienie oskarżonej B. R. prawa do sprawiedliwego procesu karnego;

- rażące naruszenie prawa, które mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 6 ust 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, poprzez niezagwarantowanie oskarżonemu prawa do rzetelnego procesu, w szczególności poprzez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku Sądu II instancji podstaw rozstrzygnięcia, nieodniesienie się do argumentacji obrońcy oskarżonej B. R. w niezbędnym zakresie, podczas gdy wypełnienie obowiązku wynikającego z ww. regulacji Konwencji wymaga odniesienia się w uzasadnieniu wyroku do każdego istotnego – na tle konkretnej sprawy – argumentu, a zatem brak odniesienia do takiej argumentacji stanowi o naruszeniu standardu rzetelnego procesu”. Skarżący wniósł

o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łomży.

Pisemną odpowiedź na kasację przedłożył prokurator, wnosząc o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Na rozprawie kasacyjnej w dniu 7 marca 2024 r. obrońca skazanej poparł kasację, wywodził i wniósł jak w treści tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, z kolei prokurator wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy B. R. okazała się zasadna wyłącznie w części, konkretnie w takim zakresie, w jakim Sąd odwoławczy utrzymał w mocy rozstrzygnięcia co do czynów przypisanych w punktach IV i VIII wyroku Sądu I instancji. W pozostałym zakresie kasację oddalono jako oczywiście bezzasadną na rozprawie z udziałem obrońcy oskarżonej, co powoduje, że w tej części pisemne uzasadnienie nie zostanie sporządzone nawet na wniosek. Niniejsze uzasadnienie wyroku odnosi się wyłącznie do tej części rozstrzygnięcia, w jakiej uchylono zaskarżony wyrok i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w Łomży.

Do częściowego uchylenia zaskarżonego wyroku doprowadziła zasadność zarzutów kasacji wskazujących na przeprowadzenie przez Sąd Okręgowy nierzetelnej kontroli odwoławczej w zakresie podniesionych w apelacji obrońcy zarzutów dotyczących czynów przypisanych B. R. w punktach IV i VIII wyroku Sądu Rejonowego. W stosunku do obu ww. czynów obrońca w apelacji kwestionował możliwość uznania B. R. za funkcjonariusza publicznego, a co za tym idzie, błędne zakwalifikowanie tych czynów z art. 231 § 1 k.k. (czyn przypisany w punkcie IV wyroku Sądu I instancji, zakwalifikowany kumulatywnie z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 18 § 1 k.k.) oraz z art. 231 § 2 k.k. (czyn przypisany w punkcie VIII wyroku Sądu I instancji). Ponadto w odniesieniu do czynu przypisanego w punkcie IV wyroku Sądu I instancji obrońca kwestionował możliwość zakwalifikowania działania oskarżonej również z art. 276 k.k. wskazując, że znamieniem tego przestępstwa jest niszczenie, uszkodzanie, czynienie bezużytecznym, ukrywanie lub usuwanie dokumentu, którym sprawca nie ma prawa

wyłącznie rozporządzać, gdy tymczasem działanie oskarżonej miało na celu skorygowanie błędów ujawnionych w pierwotnej umowie, korekta nastąpiła za zgodą obu stron tej umowy, czyli dyrektora reprezentującego szkołę oraz P. C. jako pracownika, obie strony łącznie miały prawo swobodnie tą umową rozporządzić i tak też uczyniły, toteż działanie oskarżonej nie miało charakteru bezprawnego. Z kolei w odniesieniu do czynu przypisanego w punkcie VIII wyroku Sądu I instancji obrońca w uzasadnieniu apelacji dodatkowo wskazał na jego znikomą społeczną szkodliwość z uwagi na wysokość szkody – polecenie zamówienia baneru reklamowego informującego o sprzedaży prywatnego mieszkania i opłacenie jego wykonania ze środków szkoły w wysokości 55,84 zł.

Rację ma obrońca podnosząc w kasacji, że Sąd odwoławczy nie dokonał rozpoznania wszystkich tych zarzutów w sposób wymagany przez art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. Sąd Najwyższy dostrzega, że argumenty zawarte w uzasadnieniu kasacji stanowią w istocie powielenie argumentacji wcześniej przytoczonej w apelacji obrońcy oskarżonej, wsparte wskazaniem na rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Skoro jednak Sąd Okręgowy nie odniósł się należycie do zarzutów apelacyjnych, taki zabieg obrońcy nie podważa skuteczności kasacji w przyjętym przez Sąd Najwyższy zakresie. Nie ma bowiem wątpliwości, że zrealizowanie obowiązków wynikających z treści art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. wymaga nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, lecz także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z tych zarzutów oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach, argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty za zasadne bądź też za bezzasadne. Niewypełnienie tego obowiązku może stanowić rażące naruszenie prawa, które może mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2019 r., III KK 62/18; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2023 r., V KK 424/22).

W pierwszej kolejności należy odnieść się do jakości kontroli odwoławczej w zakresie podniesionego w apelacji problemu możliwości zakwalifikowania działań oskarżonej jako podjętych przez funkcjonariusza publicznego. Uzasadnienie wyroku Sądu I instancji nie zawiera rozważań nad tym, kiedy i w jakich warunkach można dyrektorowi szkoły publicznej przypisać status funkcjonariusza publicznego. Co

więcej, uzasadniając kwalifikację prawną czynu przypisanego w punkcie IV wyroku, Sąd I instancji wskazał na art. 228 § 1 k.k. (s. 82 uzasadnienia), podczas gdy czyn zarzucany w punkcie DCCXXX został zakwalifikowany z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 18 § 1 k.k. W kwestii statusu oskarżonej Sąd Rejonowy ograniczył się do stwierdzenia, że „jako dyrektor szkoły była funkcjonariuszem publicznym”. Do zarzutu dotyczącego tej kwestii, zawierającego argumentację popartą powołaniem się na orzecznictwo, Sąd Okręgowy odniósł się w sposób lakoniczny i nieprawidłowy, z naruszeniem standardu wyznaczanego przez art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. W tym zakresie Sąd odwoławczy wskazał wyłącznie następująco: „Nietrafny jest zarzut obrazy przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 231 § 1 i 2 k.k. oraz art. 115 § 13 pkt 4 k.k. Sąd orzekający dokonał bowiem prawidłowej, a nie błędnej wykładni i słusznie uznał, że nauczyciel pełniący funkcję dyrektora szkoły jest funkcjonariuszem publicznym, w sytuacji gdy nauczyciel (w tym pełniący funkcję dyrektora) nie jest pracownikiem samorządowym, albowiem jest zatrudniony w szkole nawet jeśli szkoła ta jest prowadzona przez jednostkę samorządu terytorialnego. Bezsprzecznie B. R. pełniła funkcję Dyrektora Policealnej Szkoły nr [...] w B., a zatem należy do kategorii osób pełniących funkcje publiczne w rozumieniu art. 115 § 13 k.k. jako pracownik innego organu państwowego, albowiem nie pełniła funkcji usługowej, lecz właśnie dyrektora i stała na czele ww. szkoły. Przywołane przez skarżącego judykaty dotyczyły zupełnie odmiennych sytuacji, w tym działania poza zakresem pełnionej funkcji”. Takie odniesienie się do apelacji obrońcy należy uznać za dalece niewystarczające i niespójne. W sprawie obrońca nie kwestionował, że oskarżona należy do „kategorii osób pełniących funkcje publiczne”. Trzeba jednak zauważyć, że pojęcie to, zdefiniowane w art. 115 § 19 k.k., jest istotnie szersze od pojęcia funkcjonariusza publicznego. Zgodnie z art. 115 § 13 pkt 4 k.k., funkcjonariuszem publicznym jest osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych. Z przywołanego fragmentu uzasadnienia wynika, że Sąd Okręgowy zgodził się z obrońcą, iż dyrektor szkoły publicznej nie jest pracownikiem samorządowym. Jednocześnie, nie kwestionując faktu prowadzenia szkoły, w której dyrektorem była oskarżona, przez

jednostkę samorządu terytorialnego (z akt sprawy wynika, że szkoła ta była jednostką organizacyjną Samorządu Województwa [...]; k. 178), uznał ją za „organ państwowy” w rozumieniu art. 115 § 13 pkt 4 k.k., nie wyjaśniając w żaden sposób zajętego stanowiska. Tymczasem w art. 115 § 13 pkt 4 k.k. wyraźnie dokonano rozróżnienia tego co „państwowe” od tego, co należy do „samorządu terytorialnego” (por. J., Majewski, w: *Kodeks karny. Część ogólna, Tom I*, red. W. Wróbel, A. Zoll, komentarz do art. 115 § 13 k.k., teza 20, stan prawny na dzień 1 sierpnia 2016 r.). Mając na względzie fakt zatrudnienia oskarżonej jako dyrektora w szkole stanowiącej jednostkę organizacyjną samorządu terytorialnego, pogląd Sądu Okręgowego, że oskarżona była pracownikiem „organu państwowego” należy uznać za nieuprawniony, a w każdym razie niepoparty jakąkolwiek argumentacją. Ma zatem rację obrońca wskazując w zarzutach kasacji, że w tym zakresie Sąd Okręgowy rażąco naruszył wymogi kontroli odwoławczej.

W apelacji obrońca wykazywał, że dyrektor szkoły publicznej może być uznany za funkcjonariusza publicznego, ale jedynie jako wskazana w art. 115 § 13 pkt 4 k.k. „inna osoba”, a zatem tylko w zakresie, w jakim jest upoważniony do wydawania decyzji administracyjnych. Ten ostatni pogląd zdaje się przeważać w orzecznictwie sądów powszechnych i administracyjnych, przy czym słusznie wskazuje się, że posiadanie statusu „funkcjonariusza publicznego” w rozumieniu art. 115 § 13 pkt 4 k.k. przez ową „inną osobę” dotyczy tylko tego zakresu jej kompetencji, w którym jest uprawniona do wydawania decyzji administracyjnych. Toteż z ustalenia, że owa „inna osoba” ma uprawnienie do wydawania decyzji administracyjnych w określonym zakresie nie należy wywodzić, że ma status funkcjonariusza publicznego *in genere*, także poza zakresem jej uprawnienia do wydawania decyzji administracyjnych (tak: wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 2 lipca 2018 r., VII Ka 342/18; por. także wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 8 marca 2016 r., VII Ka 1085/15; o niemożności uznania dyrektora samorządowej szkoły publicznej *in genere* za funkcjonariusza publicznego w rozumieniu kodeksu karnego - por. m.in. wyrok Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 8 lipca 2010 r., II SAB/Kr 46/10; zob. także pogląd odmienny, że kompetencja do wydawania decyzji administracyjnych przez dyrektora szkoły publicznej skutkuje uznaniem go *in genere* za funkcjonariusza publicznego – wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 24

stycznia 2019 r., XI Ka 1194/18). Do tej kwestii Sąd Okręgowy nie odniósł się w żadnym zakresie poprzestając na zacytowanym powyżej stwierdzeniu, że oskarżona była pracownikiem organu państwowego, co w połączeniu z pełnieniem w nim funkcji innej niż usługowa pozwalało na uznanie jej za funkcjonariusza publicznego. W rezultacie, poza zakresem rozważań Sądu odwoławczego pozostało to, czy zachowania przypisane oskarżonej w punkcie IV i VIII wyroku Sądu I instancji były podejmowane w obszarze jej kompetencji, w którym była uprawniona do wydawania decyzji administracyjnych. Oczywiście, w ramach samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego Sąd Okręgowy miał prawo dokonać własnej wykładni art. 115 § 13 k.k., odmiennej od przyjętej w innych orzeczeniach sądów powszechnych, natomiast powinien swój pogląd należycie uargumentować, wyjaśniając obrońcy, dlaczego niezasadny jest zarzut apelacji dotyczący tej kwestii. Taki obowiązek spoczywał na nim tym bardziej w sytuacji, kiedy w uzasadnieniu Sądu I instancji nie zawarto wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku w tym zakresie.

Jak już wspomniano, kontrola odwoławcza zaskarżonego wyroku w odniesieniu do czynów przypisanych oskarżonej w punktach IV i VIII wyroku Sądu I instancji była rażąco nierzetelna także z innych powodów.

W odpowiedzi na zarzut apelacji dotyczący braku bezprawności w działaniu oskarżonej polegającym na poleceniu zniszczenia umowy o pracę z P. C. , Sąd Okręgowy w zasadzie ograniczył się do stwierdzenia, że korekty błędów w umowach dokonuje się przez ich aneksowanie a nie niszczenie, toteż nawet zgoda P. C. na takie postąpienie nie uwalnia oskarżonej od odpowiedzialności karnej. Rzeczywiście taki jest prawidłowy sposób postępowania w przypadku umów. Obrońca zwracał jednak uwagę, że korekta umowy nastąpiła za zgodą obu stron tej umowy, obie strony łącznie miały prawo tą umowę swobodnie rozporządzać i tak też uczyniły. Sąd odwoławczy nie zakwestionował stanowiska obrońcy co do wyrażenia przez P. C. zgody na zniszczenie tej umowy i podpisanie innej, które to stanowisko zdaje się znajdować odzwierciedlenie w zeznaniach samego P. C. (k. 51v – zweryfikowania tego twierdzenia obrońcy należało oczekiwać od Sądu odwoławczego; dodatkowo z akt sprawy wynika, że ostatecznie do zniszczenia umowy nie doszło, miało miejsce natomiast zastąpienie jej inną w aktach osobowych pracownika – k. 7985). W tej sytuacji, mając na względzie charakter tego dokumentu, obowiązkiem Sądu

Okręgowego było należycie rozważyć, czy rzeczywiście w razie uprzedniego wyrażenia zgody przez drugą stronę umowy na jej zniszczenie nadal można mówić o rozporządzeniu tą umową w sposób wskazany w art. 276 k.k. przez osobę, która nie miała prawa nią wyłącznie rozporządzać, skoro na takie rozporządzenie rzeczoną umową zgodził się P. C. Podsumowując, Sąd Okręgowy ponownie rozpoznając sprawę powinien poddać rzetelnej analizie zarzuty obrońcy wskazujące na błędne przypisanie oskarżonej czynu z punktu IV wyroku Sądu I instancji, zarówno w zakresie kwestii działania oskarżonej jako funkcjonariusza publicznego, jak i możliwości zakwalifikowania jej działania kumulatywnie także z art. 276 k.k.

Co do czynu przypisanego w punkcie VIII wyroku Sądu I instancji, zakwalifikowanego z art. 231 § 2 k.k., za który oskarżona została skazana przez ten Sąd na karę roku pozbawienia wolności, obrońca argumentował, że należy ten czyn potraktować jako nieprzestępny z uwagi na jego znikomą społeczną szkodliwość, wynikającą ze znikomej wysokości szkody (wartość baneru opłaconego ze środków publicznych wyniosła 55,83 zł). Do tej kwestii Sąd Okręgowy nie odniósł się w żaden sposób naruszając w sposób rażący wymogi kontroli odwoławczej.

Podsumowując, w sprawie doszło do rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w odniesieniu do rozpoznania zarzutów apelacyjnych dotyczących czynów przypisanych w punktach IV i VIII wyroku Sądu I instancji. Naruszenie to, mając na względzie naturę zarzutów apelacyjnych, mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Wobec tego zaskarżony wyrok Sądu odwoławczego należało uchylić w zakresie, w jakim utrzymano nim w mocy rozstrzygnięcia zawarte w wyroku Sądu I instancji, dotyczące czynów przypisanych w punktach IV i VIII tego wyroku. Co oczywiste, skutek takiego postąpienia doszło także do rozwiązania węzła nowej kary łącznej, orzeczonej w punkcie II zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego. Jak słusznie przyjmuje się w orzecznictwie, w przypadku uchylenia jednej z kar jednostkowych, rozstrzygnięcie o karze łącznej traci moc *ex lege*, a zatem sąd kasacyjny nie musi zawierać w wydanym wyroku rozstrzygnięcia o uchyleniu orzeczenia o karze łącznej (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V KK 617/19; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2011 r., III KO 78/11).

Ponownie rozpoznając sprawę w zakresie ww. czynów Sąd Okręgowy dokona rzetelnego rozważenia wszystkich zarzutów apelacji obrońcy oskarżonej mając przy tym na względzie uwagi poczynione w tym uzasadnieniu, a swoje rozstrzygnięcie należycie umotywuje w pisemnym uzasadnieniu, jeżeli ziszczą się przesłanki do jego sporządzenia.

Mając powyższe na względzie, orzeczono jak w wyroku.

[J.J.]

[ms]

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Kazimierz Klugiewicz

Włodzimierz Wróbel